

ACTA NEUROPSYCHIATRICA

OFFICIEEL WETENSCHAPPELIJK ORGAAN VAN HET I G B P
(INTERDISCIPLINAIR GENOOTSCHAP VOOR BIOLOGISCHE PSYCHIATRIE)

4^e JAARGANG NUMMER 3 - SEPTEMBER 1992

Monoaminen in de liquor; relevantie voor neuropsychiatrische ziektebeelden
W.M.A. Verhoeven

Manie, lithium en de schildklier; een model
K. Foeken, B.J.M. van de Wetering

Klinisch geneesmiddelenonderzoek met antidepressiva: richtlijnen van overheden
J.M. Keppel Hesselink

De invloed van stress en psychosociale variabelen op natural killer cellen:
een literatuuroverzicht
P. Gerits, B. de Brabander

Psychofarmakologikum IX
W. van den Bergh

Het vertrouwen in

® ANAFRANIL

clomipramine

als onderdeel van de behandeling

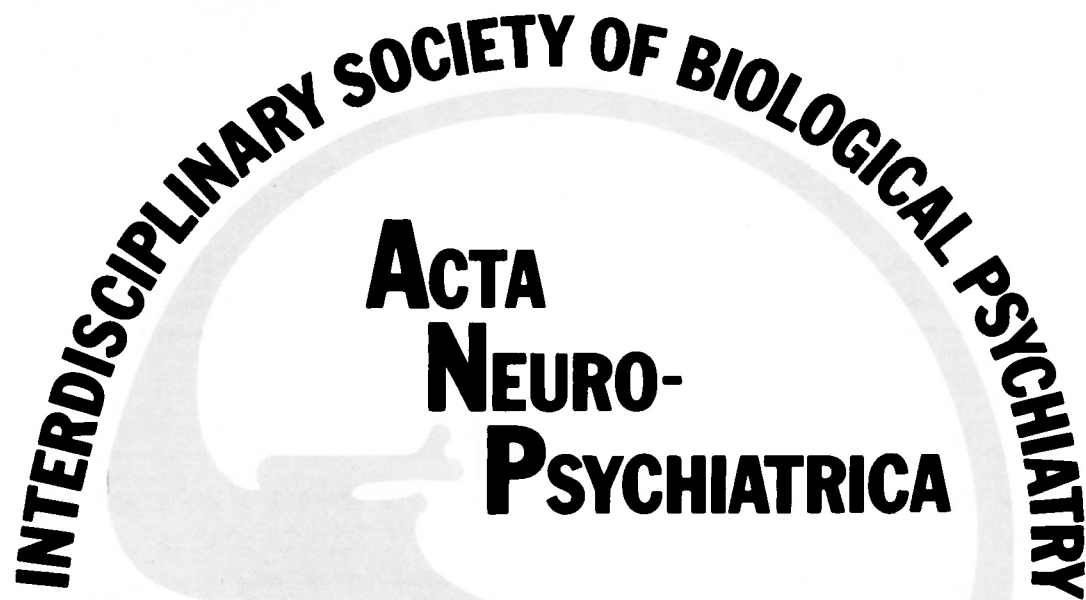
GEREGISTREERD BIJ PANIEKSTOORNISSEN EN FOBIEËN

Anafranil/Anafranil Retard 75 (Ciba-Geigy) Samenstelling clomipramine (hydrochloride). Dragees à 10 en 25 mg. Anafranil Retard 75 tabletten met gereguleerde afgifte à 75 mg. Ampullen à 25 mg per 2 ml. Anafranil is een sterke niet-selectieve serotoninerge heropname remmer. **Indicaties** Depressies in engere zin; paniekstoornissen en/of fobieën. Obsessies en dwangneurosen (obsessieve compulsieve stoornis). **Contra-indicaties** Overgevoeligheid voor tricyclische antidepressiva uit de groep van de dibenzazepinederivaten. Acut myocardinfarct; gelijktijdig gebruik MAO-remmers. **Waarschuwingen/Voorzorgen** Oppassen bij glaucoom, lever- of nierinsufficiëntie, mictie stoornissen ten gevolge van belemmering van de urine afvoer, epilepsie, coronaire hartaandoeningen (manifeste insufficiëntie van hart en bloedsomloop), prikkelgeleidingsstoornissen (regelmatig ECG laten maken), orthostatische hypotensie. **Bijwerkingen** Anticholinerge nevenverschijnselen (zoals droge mond en accommodatiestoornissen). Soms allergische huidreacties (dan gebruik staken), zelden aritmieën, zeer zelden prikkelgeleidingsstoornissen, **Gebruik tijdens zwangerschap en lactatie** Bij voorkeur niet gebruiken. **Dosering** Depressies, obsessies en dwangneurosen Orale dosering bij volwassenen: Aanvankelijk 2 tot 3 maal daags 25 mg, te verhogen tot 4 à 6 dragees van 25 mg per dag of 1 tot 2 maal daags 1 retard tablet à 75 mg. **Paniekstoornissen**, Aanvangsdosering 25 mg, in 3 tot 4 weken te verhogen tot 75-100 mg. Tijdens de eerste 2 weken van de behandeling kan soms verergering van de klachten optreden. Eventueel kan in dat geval de dosering verlaagd worden tot een dosis van 10 mg, welke vervolgens geleidelijk wordt verhoogd. De onderhoudsdosering is per individu en indicatie verschillend en varieert tussen 25 en 200 mg. Het is aan te bevelen, de therapie niet binnen 6 maanden te staken en om na die periode de medicatie te doen uitsluipen. Indien men bij het begin van de therapie deze combineert met een benzodiazepinederivaat, dient het benzodiazepinederivaat geleidelijk te worden vervangen door Anafranil. **Verpakkingsvorm:** Ampullen à 25 mg per 2 ml: 10 stuks. Dragees à 10 mg: 30 stuks. Dragees à 25 mg: 30 stuks. Retard tabletten à 75 mg: 30 stuks.

GEIGY farmaca, postbus 241, 6800 LZ Arnhem. Tel. 085-656200/656239

GEIGY

INTERDISCIPLINARY SOCIETY OF BIOLOGICAL PSYCHIATRY

**ACTA
NEURO-
PSYCHIATRICA**

ACTA NEUROPSYCHIATRICA

OFFICIAL SCIENTIFIC ORGAN OF THE IGBP
(INTERDISCIPLINARY SOCIETY OF BIOLOGICAL PSYCHIATRY)

VOLUME 4 NUMBER 3 - SEPTEMBER 1992

CONTENTS

From the editor

From the board

Monoamines and CSF: relevance to neuropsychiatric disorders 47
W.M.A. Verhoeven

Manic episode, thyroid gland function and lithium 52
K. Foeken, B.J.M. van de Wetering

Clinical evaluation of antidepressant drugs; Guidelines from authorities 57
J.M. Keppel Hesselink

The effect of stress and psychosocial variables on natural killer cells: a review 63
P. Gerits, B. de Brabander

Psychofarmacologies IX 69
W. van den Bergh

ACTA NEUROPSYCHIATRICA

Officieel orgaan van het Interdisciplinair Genootschap voor Biologische Psychiatrie

---

ISSN 0924-2708
Reed Healthcare Communications bv,
Reaal 2f, 2353 TL Leiderdorp,
Postadres: Postbus 182, 2350 AD Leiderdorp.
Tel.: 31 -(0)71-415151.
Fax: 31 -(0)71-414923.

Redactie
Prof.dr. A.R. Cools
Dr. H.J.A. De Cuyper
Dr. H.A.H. D'haenen
Prof.dr. J. Korf
Prof.dr. F.H.M. Verhey

Eindredactie
Dr. M.J.A.J.M. Hoes

Redactiesecretaris
G.S.P. Reehuis

Redactiesecretariaat
Mw. S.J.M. Wernars
Postbus 182
2350 AD Leiderdorp
Tel.: 31 -(0)71-415151.
Fax: 31 -(0)71-414923.

Advertenties: Voor alle inlichtingen;
Reed Healthcare Communications bv,
Reaal 2, 2353 TL Leiderdorp.
Tel.: 31 -(0)71-415151.
Postadres: Postbus 182,
2353 AD Leiderdorp.

Abonnementen: Kunnen ieder moment worden aange-
gaan voor minimaal één jaar en worden stilzwijgend
telkens voor een jaar verlengd, indien niet minimaal zes
weken voor afloop een opzegging is ontvangen.
Voor Nederland f 60,- incl. BTW.
Voor België Bfrs. 1500,- p.a.; psychiaters in opleiding
Bfrs. 1000,-.
Leden van het IGBP en psychiaters in opleiding ontvan-
gen Acta Neuropsychiatria gratis.
Overige landen US \$ 30,- p.a. + verzendkosten.
Abonnementsgeld overmaken naar giro 4368301, ten
name van Reed Healthcare Communications bv, Reaal 2,
2353 TL Leiderdorp.

Losse nummers: f 20,- per stuk excl. BTW en verzend-
kosten.

Frequentie 4x per jaar.

Copyright: REED
HEALTHCARE
COMMUNICATIONS

Niets uit deze uitgave mag worden gefotocopiëerd en/of verveelvou-
digd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Acta Neuropsychiatria is het officiële orgaan van het
Interdisciplinair Genootschap voor Biologische Psy-
chiatrie (IGBP).

Redactie-adviesraad
Prof.dr. H. Van Den Berghe, Leuven
Prof.dr. B. Bohus, Haren
Prof.dr. R.J. van den Bosch, Groningen
Prof.dr. C.H.M. Brunia, Tilburg
Prof.dr. E.J. Colon, Poortugaal
Prof.dr. P. Cosyns, Edegem
Dr. M. Danhof, Leiden
Dr. M.P. Derde, Brussel
Prof.dr. J. Godderis, Leuven
Dr. W.P. Haaijman, Lent
Prof.dr. R.H. van den Hoofdakker, Groningen
Dr. C. Hooijer, Amsterdam
Prof.dr. B. Van Houdenhove, Leuven
Prof.dr. J. Jolles, Maastricht
Prof.dr. L. Kaufman, Brussel
Drs. G.A.S. Koster van Groos, Rosmalen
Prof.dr. M. Kuilman, Utrecht
Dr. A.J.M. Loonen, Vught
Prof.emer.dr. A. Lowenthal, Antwerpen
Dr. P. Moleman, Rotterdam
Prof.dr. M. Niermeyer, Rotterdam
Prof.dr. R. Nieuwenhuys, Nijmegen
Dr. W.A. Nolen, Den Haag
Prof.dr. S.J. Nijdam, Milsbeek
Prof.dr. J. Peuskens, Kortenberg
Prof.dr. H.M. van Praag, Maastricht
Prof.dr. J.M. van Ree, Utrecht
Prof.dr. J. De Roeck, Edegem
Dr. C.J. Slooff, Groningen
Prof.dr. E. Thierry, Gent
Prof.dr. F. Tilders, Amsterdam
Prof.dr. D.H.G. Versteeg, Utrecht
Dr. T.B. Vree, Nijmegen
Dr. H.G.M. Westenberg, Utrecht
Dr. T.A.C.M. van Woerkom, Den Haag

Acta Neuropsychiatria is opgenomen in Excerpta Medica database EMBASE

INFORMATIE VOOR AUTEURS

Het doel van de Acta Neuropsychiatrica (Acta Neuropsychiat.) is het bevorderen van de kennis en het gebruik van neuropsychiatrische gegevens in de dagelijkse medische praktijk in het Nederlandse taalgebied. Onder neuropsychiatrie wordt verstaan de studie en toepassing van de wetenschappelijk gefundeerde kennis en ervaring van de relatie tussen het zenuwstelsel en psychiatrische stoornissen. Daarom dient de klinische relevantie van artikelen op de voorgrond te staan. Het tijdschrift volgt de meest recente editie van 'Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals' (zie Br.med. J. 1988; 296:401-5. of Ann int. Med. 1988; 108: 258-65). De volgende richtlijnen worden aan de inzender van kopij extra onder de aandacht gebracht.

1. Overzichtsartikelen en origineel onderzoek worden door de redactie in beoordeling genomen. Aanbieding bij de Acta Neuropsychiat. impliceert dat het manuscript niet tegelijkertijd elders is aangeboden ter beoordeling, is geaccepteerd of gepubliceerd.
2. Men dient te overleggen een schriftelijke verklaring van:
  - a. goedkeuring van onderzoek door de plaatselijke ethische commissie, informed consent, conformering aan de Verklaring van Helsinki.
  - b. accoord van personen die als "persoonlijke mededeling" worden geciteerd.
  - c. toestemming van auteur en uitgever van eerder gepubliceerd en overgenomen materiaal.
  - d. accoord van alle auteurs en andere personen die met name in of bij het artikel als contribuant genoemd worden (een auteur is iemand die aanzienlijk heeft bijgedragen aan zowel a) ontwerp van de studie of analyse en interpretatie van de resultaten, als aan b) het schrijven of herzien van het manuscript en c) het aangeboden manuscript heeft goedgekeurd. Uitsluitende deelname aan fondswerving of aan het verzamelen der gegevens rechtvaardigt geen auteurschap).
3. Door inzending van de kopij stemt de auteur ermee in dat de publicatierechten ingeval van acceptering van het manuscript aan de uitgever van Acta Neuropsychiat. zijn overgedragen. Tevens is men accoord dat de redactie voor het manuscript extern advies kan inwinnen.
4. Vervaardig het manuscript met typemachine of printer op *degelijk A4 papier* met 2.5 cm marges en *dubbele interlinie*. Begin op een nieuw vel met:
  - titelpagina (titel artikel, titel namen en werkplaats van auteurs, eventuele dankbetuiging, correspondentie-adres van één auteur met telefoonnummer eventueel telefaxnummer), financiers,
  - samenvatting in het Nederlands (max. 150 woorden; doel onderzoek, gehanteerde procedures, belangrijkste resultaten, voornaamste conclusies; vermeld nieuwe en belangwekkende aspecten van het onderzoek) met 3 à 10 sleutelwoorden, werktitel (max. 3 woorden),
  - engstalige titel, summary en key-words,
  - inleiding,
  - materiaal en methode(n),
  - resultaten (statistische bewerkingen dienen op grond van de vermelde gegevens te kunnen worden nagerekend),
  - discussie,
  - literatuur,
  - titel en legenda figuren en tabellen (de laatste nummers met romeinse cijfers),
  - legenda bij figuren en tabellen in het Engels en het Nederlands.Doublures van figuren en tabellen dienen te worden vermeden.
Nummer alle pagina's in de rechterbovenhoek en geef in de kantlijn duidelijk aan waar de figuren en tabellen dienen te worden geplaatst. Elk van beide artikelen sub I mogen niet langer zijn dan 3000 woorden, inclusief figuren, tabellen en literatuur. Men hantere de voorkeurspelling volgens de meest recente editie van de dikke van Dale. De "ik" of "wij" vorm dient te worden vermeden.
5. De literatuur wordt genummerd op volgorde van citering in de tekst. In de tekst worden referenties met nummer (in superscript) en niet met naam vermeld.
De redactie adviseert u de referenties bij een artikel tot 25 referenties te beperken.
6. Figuren dienen als glanzende zwart/wit foto's in enkelvoud te worden aangeleverd, verpakt op karton. Kleurenfoto's worden geplaatst indien de auteur de lithokosten bij acceptatie van het manuscript voldoet. Alle illustraties dienen in de rechterbovenhoek aan de achterkant in zacht potlood de naam van de eerste auteur en het figuurnummer te dragen .
7. Alle kopij wordt ten minste door de redactie beoordeeld. De auteur ontvangt bericht van ontvangst van het manuscript en krijgt binnen twee maanden daarna bericht over de beoordeling van het manuscript. De redactie behoudt zich het recht voor waar nodig de stijl van het manuscript bij te stellen vanwege de uniformering voor het Tijdschrift.
8. Medicamenten of farmaca worden met generische naam vermeld. Bij eerste vermelding worden tussen twee haakjes alle merknamen van de stof in Nederland en/of België éénmalig vermeld.
9. De auteur ontvangt kosteloos vijf extra nummers van de aflevering van de Acta waarin zijn artikel geplaatst is, meestal binnen enkele weken na de publicatie. Hij kan bij acceptatie van zijn manuscript één of meerder honderdtallen overdrukjes voor eigen rekening bestellen. Deze dienen vier weken voor publicatie van het manuscript te zijn voldaan bij de Uitgever.
10. Men zendt het origineel en 3 deugdelijke copieën en gaarne een diskette van het definitieve manuscript naar het redactiesecretariaat, t.a.v. mevrouw S.J.M. Wernars, Postbus 182, 2350 AD Leiderdorp. Het begeleidend schrijven dient de volgende informatie te bevatten:
  - a. eventuele eerdere of dubbele publicatie of aanbieding van een deel of delen van de studie,
  - b. financiële of andere belangen die tot een belangenconflict kunnen leiden,
  - c. naam, adres, telefoon- en eventueel telefaxnummer van de corresponderende auteur.